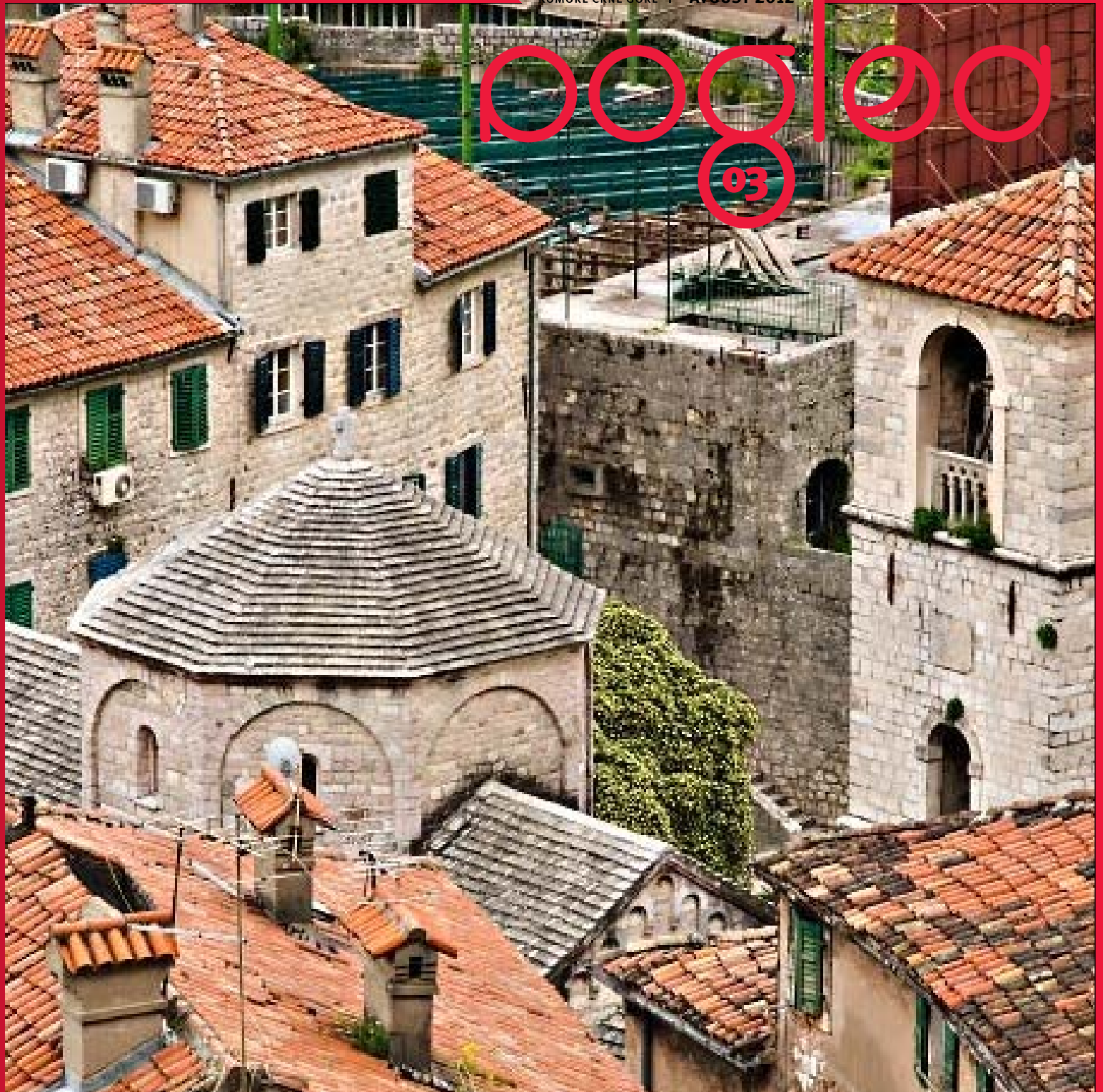

POGLED

03

Piše: Borislav VUKIĆEVIĆ

Nije bogat onaj
koji ima mnogo,
već onaj kome
treba malo.

finska poslovnica

U maniru zaboravljenih majstora racionalizma

detalj fasade

Ne možete promašiti Neckom, prodajno-isložbeno-administrativni centar istoimene firme - nemoguće ga je promašiti, pogotovo ako se magistralom približavate iz pravca Podgorice i namjeravate da skrenete u Nikšić, u drugi po veličini crnogorski grad, pa ste u situaciji da usporite prije skretanja.

Neckom centar se, dakle, nalazi baš kod skretanja za Nikšić, prekoputa, sa lijeve strane - i taman je toliko spušten u odnosu na magistralu da izduženi, ostakljeni, maksimalno transparentni pravougaonik gornje dvije etaže, decentno isturen naprijed u prostor, u skladnom okviru od sirovog betona - idealno dolazi do punog izražaja na neki sebi svojstven, cjelishodan način. Centar je udaljen nekih 70 metara od magistrale - i na tom mjestu ne očekujete takav objekat, na tom mjestu definitivno ne očekujete arhitekturu vrijednu pažnje i pomena, na tom mjestu ne očekujete ama baš ništa. Ali evo je - desila se

stara dobra arhitektura - baš na tom mjestu - vjerovali ili ne.

Neckom morate da primijetite čak i ako ne namjeravate da skrenete desno, u Nikšić, pa ste dodali gas nekih 300 m prije skretanja - baš u trenutku kada je sa radija neočekivano povukao, ko zna zašto baš tu i baš tad, prvi rif Jumping Jack Flash - Funky Black Cat - a onda ga primijetite - apsolutno neočekivano vam odvuče pogled (tada zapravo ne znate da je to Neckom) i pažnju na lijevu stranu, svojim oštrim, sivim, poštenim betonskim rasterom - i to je otprilike sve što ste u stanju da vidite, ko zna zašto baš tu i baš tad, prije nego što Keef još dva puta udari taj isti rif - a vi ste već 100 metara dalje, na mjestu sa kojega više nemate tako dobar pogled na staru dobru arhitekturu.

Ali što ste zapravo vidjeli?

Vidjeli ste, u suštini, dovoljno - vidjeli ste, prije svega, jasno naglašene horizontale i vertikale elegantnog betonskog raste-

DIJAGONALA

stepenište u interijeru

Neckom centar

ONALA DIJAGONALA DIJAGONALA

ra, u kompletu sa staklenim platnima jakih dimenzija - i sve to u okviru fine geometrije izduženog pravougaonika - to ste vidjeli - a svjesni ste i da je to tek neznatan, skoro pa zanemarljiv - ali ipak suštinski važan i reprezentativan uzorak pomno osmišljenog i uređenog prostora uz magistralu, koji budi nadu u razum i red u ovom našem opštem haosu nadnaravnih, kosmičkih razmjera - i to je sasvim dovoljno za početak - i dovoljno da sebi obećate da ćete se vratiti na to mjesto i polako, bez žurbe, ovjeriti o čemu se tu tačno radi.

Neckom noću

OK - hajdemo iz početka. Nikšić posjeduje bazičan, radnički urbani kvalitet - u isto vrijeme sirov i težak i lak i mek - kvalitet koji je u svakom slučaju vrlo živopisan i koji je moguće osjetiti samo neposredno, na licu mjesta, na nikšićkim ulicama - uz uslov da ste sposobni da se čudesnim varijetetima manifestovanja nikšićke stvarnosti prepustite otvoreno, spušenog garda. Možda zvuči paradoksalno - ali u tvrdi grad Nikšić, u kojem je upravo gard suštinska socijalna kategorija, a sigurno i uslov opstanka, treba ujahati bez ikakvog garda, opušteno i bez predrasuda - čista srca - i dobar provod je zagarantovan. Uostalom, Nikšić je u stanju da razbije, ili da barem obesmisli svaki - i najtvrdi gard. Uzmimo, na primjer, tvrdi raster prvobitnog bloka Hotela Onogošt - koji je, ako zanemarimo volumen bloka, skoro pa podudaran tvrdom rasteru bloka Hotela Crna Gora u Podgorici. Obje realizacije je potpisao stari Vujadin Popović - i dok podgorička varijanta urasterisanog bloka zrači ozbiljnim racionalističkim dignitetom i

djeluje krajnje primjereno nazovi-metaforičkom statusu gradske kapije - nikšićka varijanta djeluje znatno lakše, svedenije, kao da je riječ o stambenoj zgradi, a ne o hotelu. Kao da je i Vujadin Popović shvatio da u Nikšiću mora da spusti gard - to hoću da kažem. Opet, ne pominjem Onogošt slučajno, jer je raster Onogošta zapravo neka lokalno-istorijska paralela rasteru Neckoma, ako je uopšte na mjestu insistirati na paraleli - i da do kraja budem iskren, trenutno mi ne pada na pamet dostojnija paralela. Ako bismo se dublje upustili u analizu - onda pored pomenutog rastera svakako imamo i apstraktni blok, kao formalnu okosnicu oba rješenja.

Hotel Onogošt

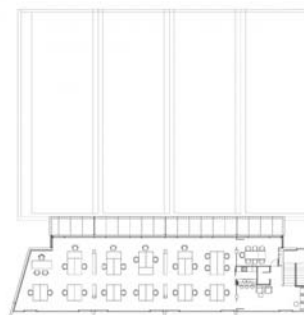
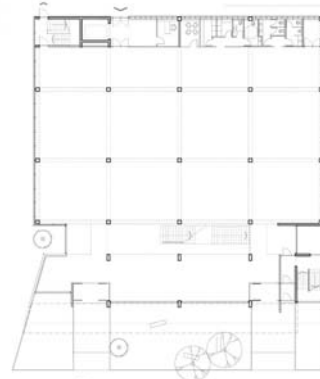
izložbeni prostor na prvom spratu

Blok zapravo ima tu osobinu da se sasvim diferencira od okruženja - i upravo je to geometrijski izraz koji je podoban okruženju poput Nikšića, bez obzira da li je riječ o centru grada ili periferiji uz magistralu - iz razloga što je elementarna geometrija bloka sa jedne strane nenametljiva, sama je sebi dovoljna, a sa druge strane je i te kako prisutna. Takođe sam primijetio, u međuvremenu, da su Grozdana Šišović i Dejan Milanović, poznati i nagrađivani tandem sa srpske arhitektonske scene - koji je uz Srđana Tadića, Nikšićanina, potpisao objekat Neckom - nedavno pobijedio na Konkursu za kolektivno stanovanje u naselju Rasadnik u Lazarevcu - tu stvar možete da ovjerite na adresi: superprostor.com - a kad to uradite, onda se zapitajte da li je geometrijski koncept većih stambenih blokova sa tog konkursnog rješenja - zapravo neki presjek, tj. zajednički imenitelj Popovićevog rješenja bloka Hotela Onogošt i rješenja betonskog bloka Neckoma koji su, ponavljam, Šišović i Milanović potpisali sa Tadićem - i

da li se može tvrditi da formalni ključ u kojem su riješene fasade tih stambenih blokova istovremeno asocira i na formalni ključ u kojem je riješena frontalna fasada Hotela Onogošt - to imate sa one strane stambenih blokova gdje se nalaze lođe - i na formalni ključ u kojem je riješena frontalna fasada Neckoma - to imate sa one strane stambenih blokova gdje nema lođa.

A sad ipak zaboravite ovu formalnu priču - jer je vrijeme da se vratimo gore na magistralu i da dobro osmotrimo Neckom. Prvo što uočavamo je da iza Neckoma stoji čovjek na svom mjestu - ime mu je Nikola Kočalo, najvjerovatnije ste čuli za njega - i on zna, a vjerovatno znate i vi, da je pominjanje The Rolling Stonesa u kontekstu opisivanja prve impresije o objektu kojega je on vlasnik, sasvim na mjestu - pogotovo ako se zakunem da se to upravo tako desilo. Vidio sam Neckom na ekranu računara prije nego što sam ga vidio uživo - hoću da kažem da sam vidio renderinge - i nije djelovao loše, u principu, na tim renderinzima - ali je neuporedivo jači utisak ostavio na mene uživo.

Biće da je gospodin Kočalo ubacio u tu priču, u funkciji začina, neki samo

Neckom centar
osnova prizemlja (gore), prvog sprata (sredina)
i drugog sprata (dolje)

sebi svojstven osjećaj za organizaciju, za red i fino, nenametljivo ponašanje u prostoru - ali i za jasno naglašavanje svog prisustva u tom istom prostoru. Autorski trio je, sa svoje strane, savršeno shvatio a zatim i formalizovao taj osjećaj arhitektonskim sredstvima, dajući mu pečat snažne geometrijske ekspresije,

pogled iz pravca sjevera

gotovo u maniru starih, odavno zaboravljenih majstora racionalizma koji su djelovali u Crnoj Gori neposredno po okončanju Drugog svjetskog rata. Dakle, sasvim je očigledno da su ovdje stvari između investitora i arhitektonskog tria tekle glatko - i da je svo četvoro aktera danas spremno da stoprocentno stane iza rezultata svog ulaganja i rada. Druga bitna stvar je očigledno podizanje na viši nivo same funkcije objekta - koji je u suštini vrlo vibratno mjesto. U prizemlju imamo nešto poput DIY centra, izvrsno opremljenog, u kombinaciji sa asortimanom kućanskih, mahom kuhinjskih potrepština i aparata, a na spratu se nalazi otvoreni izložbeni prostor - kojega se ne bi postidjela nijedna galerija savremene umjetnosti u bijelom svijetu - gdje je izložen asortiman kvalitetne vodovodne armature, materijala i obloga za opremanje kupatila itd.

Na posljednjoj, trećoj etaži, nalazi se administrativni dio - koji je, i to treba naglasiti, jedinstvena cjelina bez ikakvih pregrada - sa otvorenim, širokim pogledom na panoramu grada pod Trebjesom. Ako tražite bolji formalni izraz demokracije - bojim se da ćete ga teško naći na ovim prostorima. U interijeru zapažamo isti osjećaj za red koji smo zapazili na eksterijeru. Imamo dva osnovna elementa, tj. volumena koji čine kompoziciju Neckom centra. Pored pomenutog, manjeg, transparentnog troetažnog betonskog bloka širine jednog raspona između stubova - tu je i drugi, veći blok, koji je pozicioniran u pozadini

i njegova je širina tri raspona između stubova u poprečnom - i pet istovjetnih raspona u podužnom pravcu. Manji blok je sa strana spregnut platnima od sirovog betona koji mu daju ne samo konstruktivnu, već i izražajnu, estetsku čvrstinu, uz jedno malo la folie istupanje iz rastera, sa južne strane, u vidu zakošenog bočnog platna u odnosu na raster u osnovi.

Taj potez možemo tumačiti i kao potrebu da se naglasi glavni ulaz u centar - koji se nalazi na glavnoj, ostakljenoj fasadi okrenutoj prema magistrali, tj. ka istoku - i kao neku blagu protivtežu internom ulazu, tj. internom stepenišnom prostoru koji se nalazi sa druge, sjeverne strane, i vodi skroz do treće etaže.

Veći blok je otvoren sa juga, a zatvoren je sa sjevera i zapada. Gornja etaža počiva na stubovima - koji daju razmak za postavljanje neophodnih polica za robu u prizemlju - a natkrivena je linearnim rešetkastim nosačima, blago iskošenim kako bi se lakše pustilo svjetlo u interijer izložbenog dijela. Između ta dva bloka se nalazi jednokrako stepenište, zenitalno osvjetljeno. Stepenište, prije svega svojom savršeno prirodnom, logičnom pozicijom - čini da oba bloka prirodno amalgamiraju u jedinstvenu cjelinu.

Dalje ćete sami - uz srdačnu preporuku - i tvrde garancije da se nećete pokajati ako odvojite vremena za posjetu Neckom centru. Ako ipak ne namjeravate da se upuštate u avanturu - u stilu: neka, hvala lijepo - ako baš insistirate na pro-

zaičnom sudu o Nikšiću izgrađenom na osnovu negativnih stereotipa - ako ste, dakle, baš tendenciozni u namjeri da sa pristojne udaljenosti u drugom po veličini crnogorskom gradu razborito detektujete znake dramatične ekonomske situacije i strašnog posruća na svim planovima redom - što u suštini i nije neki problem, jer su znaci koje tražite sveprisutni - ostaćete uskraćeni za rijetko iskustvo susreta sa pozitivnim, vrlo osobenim urbanim duhom.

Ako li me pak poslušate - uočićete da potencijal postoji, definitivno - pogotovo u ljetnja predvečerja, kada Njegoševa ulica pripada zdravom, vitalnom segmentu nikšićke populacije koji predstavlja jedini realan zalog budućnosti i urbanog kontinuiteta - a samim tim i potencijal za oštri zaokret u izvjesniju budućnost.

Neckom Centar je, ako mene pitate, jedan od rijetkih, pozitivnih nikšićkih momenta - i ujedno paradigma tog zaokreta koji neće uslijediti baš sutra - ali hoće, to je izvjesno.

Neckom frontalno

